

NOTĂ INFORMATIVĂ
la proiectul de lege cu privire la acordarea indemnizației
în cazul decesului unuia dintre soți

Scopul prezentului proiect de lege constă în garantarea de către stat, pe un termen determinat, soțului supraviețuitor a dreptului la indemnizație lunară în mărimea pensiei pentru limită de vîrstă de care a beneficiat soțul decedat în funcție de durata primirii acesteia.

Principalele prevederi și elemente noi ale proiectului

Asigurarea socială reprezintă una dintre cele mai importante forme de protecție socială a populației, prin intermediul căreia se asigură calitatea vieții pentru o bună parte a cetățenilor. Funcția de protecție apare în cazurile survenirii anumitor circumstanțe și riscuri determinate. În același timp, o parte din cheltuielile necesare pentru acoperirea necesităților sînt suportate pe parcursul activității de înseși persoanele asigurate.

Scopul fundamental al asigurării sociale constă în garantarea unui nivel de trai decent persoanelor, prin acordarea prestațiilor de asigurări sociale corespunzătoare și suficiente, în cazul survenirii unui risc social.

Analiza modelului autohton de asigurări sociale și a celui de pensionare, în particular, denotă unele probleme care influențează negativ sistemul din punctul de vedere al ratei de participare a persoanelor, care determină ponderea persoanelor asigurate, precum și veniturile lor asigurate.

Menționăm că, în conformitate cu legislația, dreptul la pensie pentru limită de vîrstă se acordă dacă sînt îndeplinite cumulativ condițiile privind vîrsta de pensionare și stagiul de cotizare. Actualmente, vîrsta de pensionare pentru bărbați este de 63 de ani, iar stagiul de cotizare de 34 de ani, pentru femei vîrsta de pensionare este de 58 de ani 6 luni, iar stagiul de cotizare 31 de ani 6 luni.

Conform informației Casei Naționale de Asigurări Sociale, numărul anual al pensionarilor pentru limită de vîrstă, care au beneficiat de pensie mai puțin de 5 ani, din cauza survenirii decesului, este de 2855 persoane, mărimea medie a pensiilor este de 1442,37 lei. Datele denotă faptul că aceste persoane contribuie, pe parcursul activității profesionale, la sistemul de asigurări sociale prin achitarea contribuțiilor de asigurări sociale, însă durata medie de primire a pensiei este de 2,6 ani.

În această ordine de idei, consemnăm că, prin Hotărîrile nr. 27 din 18 mai 1999 și nr. 19 din 19 iulie 2016 pentru controlul constituționalității unor prevederi din Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat, Curtea Constituțională a reținut că:

„[...] Contribuțiile de asigurări sociale în fondul de pensii sînt plăți obligatorii, percepute din salariul (venitul) cetățenilor. Defalcînd o parte, stabilită prin lege, din salariul (venitul) lor, cetățenii încadrați în câmpul muncii, prin intermediul sistemului de contribuții de asigurări sociale obligatorii în fondul de pensii, participă nemijlocit la formarea bugetului asigurărilor sociale de stat.

Astfel, prin sumele plătite sub forma contribuțiilor la bugetul asigurărilor sociale, persoana practic își câștigă dreptul de a primi o pensie în cuantumul rezultat prin aplicarea principiului contributivității. Dreptul la pensie este un drept preconstituit încă din perioada activă a vieții individului, acesta fiind obligat prin lege să contribuie la bugetul asigurărilor sociale de stat procentual raportat la nivelul venitului realizat. Corelativ, se naște obligația statului ca în perioada pasivă a vieții individului să-i plătească o pensie al cărei cuantum să fie guvernat de principiul contributivității, cele două obligații fiind intrinsec și indisolubil legate.”.

Pornind de la principiul contributivității, care stă la baza formării și funcționării sistemului de pensii, prezentul proiect de lege prevede garantarea de către stat soțului supraviețuitor a dreptului la indemnizație lunară în mărimea unei pensii pentru limită de vîrstă de care a beneficiat soțul decedat, în funcție de durata beneficierii de pensie.

Astfel, proiectul de lege propune acordarea dreptului la indemnizație soțului supraviețuitor pentru o perioadă determinată după următoarea formulă:

$T = 5 - p$, unde:

T – durata pentru care soțul supraviețuitor va beneficia de indemnizație;

p – perioada în care soțul decedat a beneficiat de pensie pentru limită de vîrstă.

Această măsură va asigura cu resurse financiare suplimentare soțul supraviețuitor, compensîndu-i venitul ratat urmare decesului soțului, precum și va consolida încrederea contribuabililor față de sistemul de pensionare.

Amendamentele propuse se bazează pe prevederile articolului 47 alineatul (2) din Constituția Republicii Moldova: „Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, **văduvie**, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.”

Impactul proiectului de lege

Prezentul proiect de lege va spori măsurile de protecție socială și va contribui la creșterea încrederii cetățenilor față de sistemul de asigurări sociale.

Fundamentarea economico-financiară a proiectului de lege

Conform datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale, cheltuielile anuale suplimentare estimate pentru anul 2020 constituie 49994,3 mii lei (inclusiv cheltuielile de distribuire și taxa de comision). Sursa de finanțare este Bugetul Asigurărilor Sociale de Stat pe anul 2020.

Proiect

L E G E
cu privire la acordarea indemnizației
în cazul decesului unuia dintre soți

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Articolul 1. Acordarea dreptului la indemnizație în cazul decesului unuia dintre soți

(1) Soțului supraviețuitor, în cazul decesului soțului care a beneficiat de pensie pentru limită de vîrstă mai puțin de 5 ani după stabilirea dreptului la pensie conform Legii nr.156/1998 privind sistemul public de pensii, i se acordă indemnizație lunară.

(2) Cuantumul indemnizației se stabilește în mărimea pensiei pentru limită de vîrstă în plată la data decesului beneficiarului de pensie, care nu depășește suma a cinci salarii medii lunare prognozate pe economie pentru anul în care a avut loc decesul persoanei.

(3) Indemnizația se acordă lunar, pentru o perioadă calculată conform formulei:
 $T = 5 - p$, unde:

T – durata pentru care soțul supraviețuitor va beneficia de indemnizație;

p – perioada în care soțul decedat a beneficiat de pensie pentru limită de vîrstă.

(4) Indemnizația se acordă dacă, în momentul decesului beneficiarului de pensie, soțul supraviețuitor a avut cel puțin 15 ani de căsătorie cu persoana decedată. Indemnizația se acordă indiferent dacă soțul supraviețuitor este sau nu beneficiar de pensii în sistemul public de pensii.

(5) Dreptul la indemnizație poate fi solicitat de către soțul supraviețuitor timp de trei ani de la data decesului soțului.

Articolul 2. Solicitarea indemnizației

(1) Cererea pentru stabilirea indemnizației se depune personal de către soțul supraviețuitor la organul teritorial de asigurări sociale de la locul său de domiciliu, la prezentarea actelor ce confirmă dreptul la indemnizație.

(2) Modul de solicitare a indemnizației se stabilește de Guvern.

Articolul 3. Stabilirea și plata indemnizației

(1) Indemnizația se stabilește din luna depunerii cererii. În cazul depunerii cererii în luna când a survenit decesul soțului, indemnizația se stabilește din luna următoare.

(2) Plata indemnizației se face lunar, pentru luna în curs, de către prestatorul de servicii de plată de pe teritoriul Republicii Moldova desemnat de către beneficiarul de indemnizație, în modul stabilit de Guvern.

(3) În cazul în care soțul supraviețuitor optează pentru stabilirea indemnizației prevăzute de prezenta lege, în perioada de plată a acesteia nu are dreptul la stabilirea și plata pensiei de urmaș în condițiile Legii nr.156/1998 privind sistemul public de pensii.

(4) În cazul decesului beneficiarului de indemnizație suma neîncasată nu poate fi achitată unei alte persoane.

(5) Rețineri din indemnizația lunară se efectuează conform prevederilor articolului 38 din Legea nr.156/1998 privind sistemul public de pensii.

Articolul 4. Sursa de plată a indemnizațiilor

Indemnizațiile stabilite în conformitate cu prezenta lege se plătesc din bugetul asigurărilor sociale de stat.

Articolul 5. Dispoziții finale și tranzitorii

(1) Prevederile prezentei legi se aplică în cazul deceselor survenite după 1 ianuarie 2020.

(2) Guvernul, în termen de trei luni de la data publicării, va adopta actele normative necesare realizării prezentei legi.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

ПАРЛАМЕНТ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА**ЗАКОН****о предоставлении пособия в случае смерти одного из супругов**

Парламент принимает настоящий органический закон.

Статья 1. Предоставление права на пособие в случае смерти одного из супругов

(1) В случае смерти супруга, получавшего пенсию по возрасту менее пяти лет после установления права на пенсию в соответствии с Законом № 156/1998 года о государственной пенсионной системе, пережившему супругу предоставляется ежемесячное пособие.

(2) Размер пособия устанавливается в размере пенсии по возрасту, выплачиваемой на день смерти получателя пенсии, не превышающей суммы пяти среднемесячных зарплат по экономике, прогнозируемых на год смерти получателя пенсии.

(3) Пособие выплачивается ежемесячно в течение периода, рассчитанного в соответствии с формулой: $T = 5 - p$, где:

T – период, в течение которого переживший супруг получит пособие; p – период, за который умерший супруг получил пенсию по возрасту.

(4) Пособие выплачивается в случае, если на день смерти получателя пенсии переживший его супруг состоял в браке с ним не менее 15 лет. Пособие предоставляется независимо от того, является ли переживший супруг получателем пенсии в государственной пенсионной системе.

(5) Право на получение пособия может быть истребовано пережившим супругом в течение трех лет со дня смерти супруга.

Статья 2. Ходатайство о назначении пособия

(1) Заявление о назначении пособия подается пережившим супругом лично в территориальный орган социального страхования по месту его жительства при предъявлении документов, подтверждающих право на пособие.

(2) Порядок обращения за назначением пособия устанавливается Правительством.

Статья 3. Назначение и выплата пособия

(1) Пособие назначается с месяца подачи заявления. В случае подачи заявления в месяц смерти супруга пособие назначается со следующего месяца.

(2) Выплата пособия производится ежемесячно за текущий месяц поставщиком платежных услуг на территории Республики Молдова, назначенным получателем пособия в порядке, установленном Правительством.

(3) В случае, если переживший супруг обращается за назначением пособия, предусмотренного настоящим законом, в период его выплаты он не имеет права на назначение и выплату пенсии по случаю потери кормильца в соответствии с Законом № 156/1998 года о государственной пенсионной системе.

(4) В случае смерти получателя пособия невостребованная сумма не может быть выплачена другому лицу.

(5) Удержания из ежемесячного пособия производятся в соответствии с положениями статьи 38 Закона № 156/1998 года о государственной пенсионной системе.

Статья 4. Источник выплаты пособий

Пособия, назначенные в соответствии с настоящим законом, выплачиваются из бюджета государственного социального страхования.

Статья 5. Заключительные и переходные положения

(1) Положения настоящего закона применяются в случае смерти супруга после 1 января 2020 года.

(2) Правительству в трехмесячный срок со дня опубликования принять нормативные акты, необходимые для реализации настоящего закона.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ ПАРЛАМЕНТА